

Protocol Hoofdluis

Hoofdluisbestrijding

1. Inleiding

Hoofdluis is op veel (basis)scholen een regelmatig terugkerend probleem en het is moeilijk om er vanaf te komen. Dat komt omdat hoofdluis erg besmettelijk is. Hoofdluis verspreidt zich razendsnel. Hoe eerder u erbij bent, hoe kleiner de kans dat de hoofdluis zich uitbreidt. Regelmatig controleren is dus belangrijk, zowel thuis als op school. In dit protocol vindt u alle informatie over hoofdluis, de aanpak, de taken van school en ouders. Hoofdluis komt vooral voor bij jonge kinderen (tussen de 3 en 12 jaar) en vormt met name op de basisscholen een groot probleem. Noodzakelijk in het bestrijden van hoofdluis is de samenwerking tussen ouders en school. Ouders hebben de verantwoording voor hun kinderen en school heeft de verantwoording voor het leefklimaat op school.

Ervaringen op verschillende scholen in het land hebben geleerd dat er uitstekende resultaten worden bereikt wanneer de ouders op school zelf betrokken worden bij, en zorgdragen voor, de uitvoering van de hoofdluiscontrole en de voorlichting aan andere ouders. Daardoor kan hoofdluis zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en adequaat worden aangepakt. Het doel van dit protocol is om deze samenwerking vorm te geven.

2. Hoofdluis

2.1 Achtergrondinformatie over hoofdluis

Luizen zijn parasieten: ze hebben een ander levend wezen nodig om te leven. De hoofdluis haalt zijn voedsel uit mensenbloed. Elk diersoort en ook de mens heeft zijn eigen luizen. De luis van een hond kan niet overleven op een mens, of omgekeerd. De luis varieert in grootte tussen de 1 en 3 mm. Dat is net zo groot als de kop van een lucifer en is er speciaal op gebouwd om te leven tussen hoofdharen. Op zijn kop staat een klein zuigapparaatje. Daarmee prikt het een paar keer per dag door de hoofdhuid heen om bloed op te zuigen. Na het bloed zuigen krijgt de luis een rodere kleur. Normaal is het grijs/bruin van kleur. De luis is een insect en heeft zes poten. Met deze poten kan de luis zich aan je haren vastklampen. Bijvoorbeeld als jij je hoofd schudt, je haren kamt of wast. Een luis houdt zich stevig vast en gedijt prima bij de lichaamstemperatuur van een mens. Maar het moet niet te warm of te koud worden, dat vindt een luis niet prettig. Als je koorts hebt, gaan de luizen weg. Er wordt gezegd dat een luis nog maximaal 48 uur kan overleven bij kamertemperatuur, als het geen bloed kan drinken. Een luis leeft ongeveer vier tot zes weken en legt ongeveer vier tot acht eieren per dag: dit zijn 'neten'. In zijn hele luizenleven legt een luis rond de 250 neten. Een luis legt zijn eieren aan de basis van je haar, dicht bij de hoofdhuid. Zijn neten zitten vastgekleefd aan je haren en legt ze vooral op warme, donkere plekjes zoals onder een pony, achter de oren, in de nek en soms ook op de kruin. Neten lijken op zoutkorreltjes. Regelmatig worden ze verward met roos. Het verschil met roos is overduidelijk: roos zit los en neten zitten vastgekleefd aan je haren. Neten groeien met je haar mee, dus hoe verder de neet van je hoofdhuid af is, hoe langer geleden de luis hem gelegd heeft. Na ongeveer zeven dagen komen de neten uit en vervolgens is een baby-luis na ongeveer

zeven tot tien dagen zelf in staat om neten te leggen. We spreken van een verse neet, als de neet zich dicht op de hoofdhuid bevindt. Als de neet zich 2,5 centimeter van de hoofdhuid bevindt, dan is het waarschijnlijk een neet die leeg is. Het gevaar voor besmetting is dan verdwenen. Een luis draagt geen ziekten over. Het kan wel zijn dat er korstjes op je hoofdhuid ontstaan als je teveel krabt. Daardoor kunnen infecties ontstaan die voor nog meer jeuk zorgen. Over het algemeen is het niet ernstig als je luizen hebt. Het is wel heel belangrijk dat je het behandelt, want ze gaan nooit vanzelf weg. Als je te lang wacht, breiden ze zich steeds verder uit en besmet je anderen er ook mee.

2.2 Hoe krijg je hoofdluis

Een luis kan niet vliegen of springen. Het is een 'overloper'. Als je tijdens het spelen met je hoofd dichtbij iemand anders komt, kan ze gemakkelijk van het ene hoofd naar het andere kruipen. Iedereen kan luizen krijgen. Ze komen voor op schoon en gewassen haar, maar ook op ongewassen haar. Omdat kinderen meer bij elkaar in de buurt komen, bijvoorbeeld met het spelen, komen luizen vaker voor bij kinderen dan bij volwassenen. Binnen het gezin en ook op school krijgen luizen heel veel kansen om naar andere hoofden over te lopen en dat doen ze dan ook heel graag! Als je pas net besmet bent met luizen, merk je nog helemaal niets. De klachten beginnen pas als er meerdere luizen zijn. Jeuk is de belangrijkste klacht bij het hebben van luizen. Meestal krijg je jeuk na ongeveer één of twee weken na de besmetting. Als kind is het heel belangrijk dat je regelmatig wordt gecontroleerd op luizen. Dit moet zowel op school als thuis gebeuren. Thuis moet één van de ouders regelmatig controleren met een luizenkam. Op school moet er na elke vakantie, en na elke 'levende' luizenmelding, ook een luizencontrole komen.

2.3 Hoe ontdek je hoofdluis?

Hoe ontdek je hoofdluis bij iemand? Je moet tussen de haren kijken of er luizen of neten te zien zijn. Ze zijn vooral te vinden in je nek, achter je oren en in je pony. Als je geen luizen ziet, maar wel grijswitte puntjes, kan het toch zijn dat je luizen hebt. De puntjes kunnen namelijk neten zijn.

2.4 Wanneer heb je hoofdluis?

- Als je levende hoofdluizen op je hoofd ziet;
- Als er door het kammen levende hoofdluizen worden gevonden;
- Bij het aantreffen van meerdere neten op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid.

2.5 Wanneer heb je waarschijnlijk geen hoofdluis?

- Als je geen levende luizen vindt;
- Als je geen neten meer aantreft op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid;

Om de diagnose zeker te kunnen stellen, moet je kammen.

2.6 Waarom is het belangrijk dat de diagnose 'hoofdluis' goed wordt gesteld?

In de eerste plaats omdat het kammen bij een diagnose hoofdluis veel tijd en discipline van ouders kost. We willen voorkomen dat ouders onnodig gaan behandelen met antihoofdluismiddelen.

Ten tweede kunnen ouders misschien boos of geïrriteerd raken als hen wordt verteld dat hun kind hoofdluis heeft, terwijl dit niet klopt.

2.7 Wat te doen als er (levende) hoofdluis wordt ontdekt?

- De ouders moeten dit zo snel mogelijk aan de leerkracht van de groep melden;
- De leerkracht moet alle andere ouders van deze groep informeren dat er hoofdluis heerst;
- Het kind moet behandeld worden door middel van een uitkammethode;
- Thuis moeten de gezinsleden ook gecontroleerd worden op luizen;
- Na de behandeling moet elke dag gecontroleerd worden, totdat iedereen helemaal luisvrij is.

3. Hoe behandel je hoofdluis?

Als er hoofdluis is gevonden, zijn er twee manieren om dit te behandelen. Kammen met een netenkam, of kammen in combinatie met een antihoofdluismiddel.

3.1 Kammen met een netenkam

Kam gedurende 14 dagen elke dag het haar met een fijntandige, metalen kam in combinatie met crèmespoeling.

Welke kam moet je gebruiken?

De metalen netenkam verwijdert neten en luizen. Het is een fijne, metalen kam die de neten van het haar loshaalt. Een metalen netenkam met lange tanden werkt prettiger bij dik en/of krullend haar, je kan dan namelijk beter bij de hoofdhuid komen. De plastic luizenkam is een plastic kammetje met dicht op elkaar staande tanden Hij is geschikt om levende luizen op te sporen.

Stap één: Maak het haar door en door nat. Verdeel de crèmespoeling door het haar.

Stap twee: Bescherm de ogen met een washandje. Kam eerst met een gewone kam de klitten uit het haar.

Stap drie: Houd het hoofd voorover boven een wasbak of een stuk wit papier.

- Stap vier: Pak de fijntandige, stalen kam en kam het haar van achter naar voren, tegen de hoofdhuid aan. Start bij het ene oor en schuif plukje voor plukje, na elke kambeweging op richting het andere oor. Vastgeplakte neten kan je eventueel losweken door te deppen met azijn of los te krabben met je nagels.
- Stap vijf: Veeg tijdens de kambeurt de kam regelmatig af aan een papieren servet of zakdoek. Spoel gevonden luizen door de wc of wasbak.
- Stap zes: Spoel de crèmespoeling uit.
- Stap zeven: Reinig de kam door deze 1 minuut uit te koken.

3.2 Kammen in combinatie met een antihoofdluismiddel

Gebruik het antihoofdluismiddel volgens de bijsluiter, herhaal dit na zeven dagen. Kam dagelijks gedurende 14 dagen het haar met een metalen netenkam. De metalen netenkam moet niet verward worden met de plastic luizenkam. De functie van deze kammen is verschillend:

- De plastic luizenkam/stofkam/opspoorkam kan alléén hoofdluizen verwijderen;
- De metalen netenkam/behandelkam kan zowel hoofdluizen als neten verwijderen.

Let op: de antihoofdluismiddelen moeten allemaal gecombineerd worden met de uitkammethode: twee weken het haar dagelijks doorkammen met een netenkam. Er zijn verschillende producten verkrijgbaar, zoals shampoos, sprays, crèmes en lotions. Het verschil heeft vooral te maken met de werkzame stof die erin zit. Op dit moment biedt geen enkel middel 100% garantie.

Welk antihoofdluismiddel kies ik?

Wilt u een antihoofdluismiddel gebruiken, kies dan in ieder geval voor een geregistreerd product. Dat wil zeggen dat het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen het middel beoordeeld heeft en werkzaam en voldoende veilig vindt. In Nederland zijn meerdere middelen geregistreerd. Middelen op basis van dimeticon hebben de voorkeur omdat deze middelen geen insecticiden bevatten en omdat er geen resistentie kan ontstaan tegen deze middelen. Geadviseerd wordt een middel met dimeticon te gebruiken dat is geregistreerd als geneesmiddel. Op dit moment is dit alleen XTLUIS. Andere middelen zijn op basis van Malathion (bijvoorbeeld prioderm lotion) of Permetrine.

Let op: een kind dat behandeld is met een middel waar Malathion in zit, mag op de dag van de behandeling niet zwemmen. Dit omdat chloor de werking van malathion tegengaat. Malathion en permetrine hebben een chemische werking. Dimeticon kapselt luizen in, waardoor zij stikken (mechanische ademwegbelemmering). Het gebruik van malathion en permetrine wordt afgeraden aan zwangeren en vrouwen die borstvoeding geven. Kinderen jonger dan zes maanden mogen alleen onder medisch toezicht worden behandeld met dimeticon, malathion of permetrine. Preventief behandelen, dus als er nog geen hoofdluis is, heeft geen zin. Dit heeft een negatief effect omdat hoofdluizen hierdoor ongevoelig worden voor de middelen. Van overige methoden, bijvoorbeeld etherische oliën of een elektrische luizenkam is de werking niet aangetoond. Deze worden dan ook afgeraden.

Hoe gebruik je de antihooftluismiddelen?

- Volg altijd de gebruiksaanwijzing.
- Kam na de behandeling met een luizenkam de dode luizen uit het haar.
- Behandel het haar na een week nog eens met hetzelfde middel.
- Zoals gezegd, de antihooftluismiddelen moeten altijd gecombineerd worden met een uitkammethode: gedurende twee weken het haar dagelijks doorkammen met een netenkam.
- Informeer naar bijwerkingen en contra-indicaties, want kinderen met hooikoorts, cara of eczeem kunnen gevoelig zijn voor één van de werkzame stoffen. Lees de bijsluiter goed door en volg de werkwijze die daarin staat. Tegen antihooftluismiddelen is de hooftluis steeds vaker resistent (ongevoelig). Als een middel niet werkt, probeer dan een middel waar een andere werkzame stof in zit.

3.3 Neten verwijderende middelen

Neten blijven vaak aan een haar vastzitten, ook al zijn ze oud. Je zou eerst kunnen proberen ze los te krabben met je nagels. De lijm waarmee ze vastzitten is op te lossen door het gebruik van:

- Natuurazijn en water. Maak een mengsel van twee delen azijn en één deel water. Hiermee moet het haar goed ingewreven worden (bijvoorbeeld met een katoenen doek). Laat het azijnmengsel een half uur inwerken, kam daarna het haar goed door met een luizen- of netenkam. Spoel het haar vervolgens goed uit.
- Neetex. Dit is geen insecticide; het middel is alleen bedoeld om dode neten uit het haar te verwijderen. Neetex moet gebruikt worden ná de behandeling met een luizen dodend insecticide. Het wordt geleverd als een crèmespoeling, die het haar makkelijker kambaar maakt. Voorzorgsmaatregelen betreffen alleen het vermijden van contact met de ogen. Na behandeling moet het haar zorgvuldig worden uitgekamd met een netenkam. Neten regelmatig verwijderen met de vingernagels kan goed helpen om het haar luizen- en netenvrij te krijgen. De neten dienen na het verwijderen goed door de wasbak gespoeld te worden.

3.4 Schoonmaakmaatregelen

In maart 2011 is de richtlijn aangepast. Maatregelen zoals het wassen van beddengoed, knuffels, jassen en het stofzuigen van de auto zijn niet meer nodig omdat overdracht via beddengoed e.d. nooit wetenschappelijk is aangetoond. Ook het gebruik van luizenzakken en luizencapes wordt niet meer actief geadviseerd. De nadruk ligt in het nieuwe advies op 'kammen, kammen en kammen'. Dat is de enige manier om luizen ècht weg te krijgen.

4. Luizenpreventie op De Korf

4.1 Luizenteam

De Korf stelt in samenwerking met de oudervereniging een luizenteam samen bestaande uit een aantal ouders, waarvan tenminste één ouder algemeen coördinator is. Hij/zij en de directeur zijn het aanspreekpunt voor alles met betrekking tot de uitvoering van het luizenprotocol en tevens verantwoordelijk voor het laten uitvoeren van de reguliere controles en het in gang zetten van de eventuele extra controles.

4.2 Taakverdeling

Hoofdluis is vooral een bedreiging voor de omgeving vanwege het besmettingsgevaar. Op plaatsen waar veel mensen bij elkaar komen, kan deze besmetting gemakkelijk van de één naar de ander worden overgebracht. De school is, ongewild, zo'n plaats. Om een hoofdluisepidemie te voorkomen stelt de school regels vast en maakt de school afspraken met het team en de ouders.

Taken van de school/directeur/leerkrachten

- Gelegenheid geven tot het houden van hoofdluiscontrole in alle groepen, na iedere schoolvakantie. Deze controle vindt plaats in de week na iedere vakantie, bij voorkeur op de eerste of tweede dag.
- De leerkracht/directeur meldt telefonisch aan de ouders, indien hoofdluis wordt gevonden bij een leerling.
- Schriftelijke instructie verstrekken aan de betreffende ouders, over de maatregelen die genomen dienen te worden om hun kind te behandelen.
- De leerkracht informeert alle ouders/verzorgers van de kinderen van de groep waarin luis is gevonden, met het verzoek zelf het eigen kind dagelijks te controleren op hoofdluis.
- Indien een ouder aan de leerkracht meldt dat zijn of haar kind hoofdluis heeft, meldt de leerkracht dat aan de directeur die vervolgens contact opneemt met het luizenteam.
- Gelegenheid geven voor extra controles indien:
  - Er luis is gevonden tijdens de controle op school;
  - Meerdere neten zijn aangetroffen op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid;
  - Er melding van hoofdluis is gedaan door ouders zelf.

NB: Een school mag een kind niet naar huis sturen omdat hij of zij hoofdluis heeft. Dit is namelijk in strijd met de leerplicht.

Taken van de ouders

- Gedurende het hele jaar het eigen kind regelmatig controleren op hoofdluis. Deze controle dient uitgevoerd te worden op het voorhoofd, achter de oren en in de nek.
- Indien er hoofdluis gevonden wordt, dient de ouder dit te melden aan de groepsleerkracht. De groepsleerkracht zorgt ervoor dat deze melding bij alle andere ouders komt en meldt het aan de directeur.
- De ouder gaat direct over tot het nemen van de volgende maatregelen:
  - Het haar dagelijks intensief kammen met een speciale luizenkam;
  - Behandelen met luizenbestrijdingsmiddel van de apotheek;
  - De behandeling met luizenbestrijdingsmiddel één maal herhalen volgens de gebruiksaanwijzing.
- Op de controledagen houden de ouders rekening met de haardracht van hun kind, zodat het luizenteam geen kostbare tijd verliest. Op school is een pot gel aanwezig zodat kinderen het haar na de controle weer kunnen modelleren.
- Ouders zorgen voor een adequate behandeling wanneer er levende luizen zijn gevonden. Dit is nodig om verdere besmetting te voorkomen.

Taken van het luizenteam

- Na iedere schoolvakantie alle groepen op hoofdluis controleren.
- De bevindingen op de juiste manier noteren in de luizenmap. In de luizenmap zijn hierover duidelijke instructies te vinden.
- Na minimaal twee weken en maximaal drie weken een extra controle uitvoeren indien levende luizen zijn aangetroffen tijdens de controle of bij het aantreffen van meerdere neten op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid.
- De groepsleerkracht en de directeur op de hoogte brengen van de bevindingen tijdens de controles.
- Tijdig melden aan de coördinerende luizenmoeder(s) als er expliciet vaak luizen of meerdere neten op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid, bij een bepaalde groep/leerling gevonden wordt.
- De privacy van de leerlingen/ouders respecteren.

Taken van de luizencoördinator(en)

- De luizencoördinator(en) onderhouden de contacten met het luizenteam, de groepsleerkrachten, de directeur en de GGD/apotheek.
- De coördinator(en) zorg(t)en voor de schriftelijke meldingen die aan de ouders gestuurd worden.

- De coördinator(en) zorg(t)en voor het benodigde materiaal dat nodig is bij de controles: namenlijsten, registratieformulier, handschoenen, vergrootglas, puntkam, luizenkam, houten prikkers.
- De coördinator(en) volg(t)en de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van hoofdluisbestrijding.
- De coördinator(en) stel(t)len in samenwerking met de oudervereniging het luizenteam samen.
- De coördinator(en) zorg(t)en voor overleg/overdracht van kennis met het luizenteam en evaluatie van gemaakte afspraken.
- Indien bij een kind hoofdluis regelmatig voorkomt, neemt de/een coördinator contact op met de directeur. Deze zorgt voor verdere maatregelen.
- Het team op de hoogte houden van bevindingen, ontwikkelingen, getroffen maatregelen, via de mail of op de vergadering.

4.3 Eisen waaraan de controles moeten voldoen

- De controles vinden in de nabijheid van het eigen lokaal plaats.
- Bij het aantreffen van meerdere neten op maximaal 2,5 centimeter van de hoofdhuid dient er altijd extra gecontroleerd te worden om een goede diagnose te kunnen stellen.
- De controlerende ouders dragen handschoenen die na de controle worden weggegooid.
- Als er hoofdluis gevonden wordt, wordt een andere controlerende ouder ter controle geraadpleegd.
- Er wordt nooit overlegd waar de kinderen bij zijn.
- Privacy moet door iedereen gerespecteerd worden.